

Factsheet meldingen Vertrouwensinspecteurs Inspectie van het Onderwijs over het schooljaar 2015-2016

Ouders, leerlingen, docenten, directies en besturen, maar ook vertrouwenspersonen kunnen de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs raadplegen wanneer zich in of rond de school problemen voordoen op het gebied van:

- seksuele intimidatie en seksueel misbruik (zedemisdrijven)
- psychisch en fysiek geweld
- discriminatie en radicalisering

Meldingen die binnen deze bovengenoemde categorieën vallen, kunnen worden voorgelegd aan de vertrouwensinspecteur. Deze zal luisteren, informeren en zo nodig adviseren. Iedere melding wordt geregistreerd in een vertrouwelijk dossier van de vertrouwensinspecteur en wordt nooit met derden gedeeld. Zo nodig kan de vertrouwensinspecteur adviseren in het traject naar het indienen van een formele klacht of het doen van aangifte.

In deze factsheet worden opvallende bevindingen of trends benoemd. Verder wordt per sector een overzicht gegeven van het aantal meldingen en de aard daarvan. Tot slot wordt uiteengezet in welke gevallen er sprake is van een meld-, overleg- of aangifteplicht.

Totaal aantal meldingen bij de VI over de afgelopen drie jaren:

Tabel

Aantal VI¹ meldingen over alle onderwijssectoren over de periode 2013/2014 – 2015/2016

Meldingen Schooljaar	Seksueel misbruik	Waarvan SM door met taken belaste personen	Seksuele intimidatie (SI)	Waarvan SI door met taken belaste personen	Psychisch geweld	Fysiek geweld	Discriminatie	Radicalisering	Overig	Totaal
2013/2014	86	NB	249	NB	1174	543	21	2	107	2182
2014/2015	112	31 (=27,7%)	254	NB	1098	426	52	10	48	2000
2015/2016	102	48 (=47,1%)	235	78 (=33,3%)	979 (waarvan 55% pesten)	569	28	5	44	1962

Incl. HO, excl KO

¹ Dit is een melding in een van de VI categorieën: seksueel misbruik, seksuele intimidatie, psychisch of fysiek geweld, discriminatie of radicalisering. Niet VI meldingen en meldingen kinderopvang hebben we niet meegenomen. De categorie overig staat voor een melding bij de vertrouwensinspecteur die een 'echte VI' melding is, maar die niet direct onder een van de categorieën valt. Denk aan bv een overleg met/melding van een vertrouwensarts.

Aantal meldingen stabiel, aandeel fysiek geweld gestegen

Ook dit schooljaar onderscheiden de meldingen bij de Vertrouwensinspecteurs zich in toegenomen complexiteit, intensiteit en urgentie. Het totaal aantal meldingen bij de vertrouwensinspecteurs (VI's) van de Inspectie van het Onderwijs nam in 2016 licht af nam tot 1961. Het aantal meldingen van fysiek geweld is het afgelopen schooljaar 2015/2016 echter toegenomen. Deze meldingen stegen van 426 naar 569. Een stijging van ruim 30%. De VI's kregen vooral veel meldingen over mishandeling binnen. Ruim een derde van het aantal meldingen fysiek geweld ging hier over. Bijvoorbeeld een vechtpartij op het schoolplein met gevolgen.

Een ander punt dat in het oog springt is dat het aantal meldingen seksueel misbruik over alle sectoren licht is gedaald. Wel is bij bijna de helft van de nieuwe meldingen de beschuldigde een met taken belast persoon, zoals bijvoorbeeld een leerkracht of conciërge. Hier zien we een stijging ten opzichte van eerdere rapportagejaren. Bij één derde van alle nieuwe meldingen seksueel misbruik gaat tenminste één van de betrokkenen (bevoegd gezag, ouders of de leerling zelf) over tot aangifte.

Seksueel geweld tegen kinderen/jongeren

De afgelopen jaren is door meerdere organisaties, zoals bijvoorbeeld door de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, aandacht gevraagd voor kinderen die slachtoffer zijn van seksueel geweld.

De vertrouwensinspecteurs registreren een melding onder seksueel misbruik ('SM') als de melding gaat over een zedendelict zoals vastgelegd in het Wetboek van Strafrecht. Dan gaat het bijvoorbeeld om verkrachting, aanranding of ontucht met misbruik van gezag.

Het afgelopen schooljaar zijn 102 meldingen over seksueel misbruik over alle sectoren binnengekomen. Dit is een duidelijke daling ten opzichte van het eerdere rapportagejaar, maar het ligt hoger dan het schooljaar 2013/2014.

Alleen binnen het SO zien we een significante stijging van het aantal meldingen seksueel misbruik in dit rapportagejaar. Daarbij valt op dat dit jaar in 3 op de 10 meldingen de categorie 'ontucht met misbruik gezag of met wilsonbekwame' is genoteerd'. Dit is hoger dan de voorgaande rapportagejaren.

Wat verder opvalt is dat in twee derde van het aantal meldingen het om een melding uit het voortgezet speciaal onderwijs gaat. Daarnaast gaan de meldingen in de sector SO vaak (40%) over seksueel geweld tussen leerlingen.

Seksuele Intimidatie

Onder seksueel geweld registreren wij ook apart de meldingen van seksuele intimidatie. Bij seksuele intimidatie gaat het om ongewenste, seksueel getinte aandacht die tot uiting komt in verbaal en/of non-verbaal en/of fysiek gedrag. Seksuele intimidatie valt niet onder Titel XIV van het Wetboek van Strafrecht of onder een andere titel van het Wetboek van Strafrecht. Bij seksuele intimidatie gaat het niet om de intentie van de dader, maar om hoe de ontvanger het ervaart. Immers opmerkingen en gebaren kunnen als vervelend of bedreigend worden ervaren en de waardigheid van de ontvanger aantasten.

We zien bij het VO een stijging in het aantal nieuwe meldingen seksuele intimidatie (SI). Verder valt het op dat bij de sector VO de meeste meldingen binnen komen over ongewenst gedrag via de sociale media (ongeveer een op de drie). We zien in de afgelopen drie jaren dat alleen in het VO een beperkte toename is van seksuele intimidatie via de sociale media. Bij de andere sectoren zien we die niet.

Overigens gaat bijna de helft (46%) van de meldingen over seksuele intimidatie over ongewenste hinderlijke aanrakingen. Bij de meldingen seksuele intimidatie is bij één op de drie dossiers de beschuldigde een met taken belast persoon.

Andere vormen van geweld

Naast meldingen over seksueel geweld behandelen de vertrouwensinspecteurs ook meldingen over (ernstig) psychisch en fysiek geweld. Bij (ernstig) psychisch geweld gaat het bijvoorbeeld om grove en langdurige pesterijen. De helft van alle meldingen bij de vertrouwensinspecteurs handelt over enige vorm van psychisch geweld. Van al deze meldingen gaat meer dan de helft (55%) over vormen van pesten.

Bij alle sectoren zien we dat het aandeel van meldingen over pesten binnen psychisch geweld over de afgelopen jaren stabiel is (PO) of juist gestegen (VO, SO en MBO). Dit ondanks alle aandacht voor en maatregelen tegen, het pesten op scholen.

De grootste stijging van het aantal meldingen zien we echter bij de categorie fysiek geweld. Een stijging voor het tweede achtereenvolgende jaar én een stijging ten opzichte van vorig schooljaar met meer dan 30%. Deze trend is zichtbaar bij het PO, SO en VO. Categorieën die veel voorkomen zijn 'niet strafbaar' (hieronder vallen bijvoorbeeld kleine vechtpartijen op het schoolplein) en mishandeling en dreiging (met fysiek geweld). Ook noteren we in deze rubriek regelmatig pesten (vechtpartijen als gevolg van langdurige pesterijen) en dreiging in relatie tot fysiek geweld.

Uit de contacten met melders destilleren wij het beeld dat in een aantal gevallen gaat om langdurige situaties rond pesten op scholen, die niet goed opgelost worden en kunnen uitmonden in fysiek geweld zoals vechtpartijen. Ook zijn soms ouders bij incidenten in en rond de school betrokken. We signaleren dat incidenten ook in de media terecht komen waarbij bericht wordt dat 'scholen hier te weinig aan doen'.

Meldingen discriminatie en radicalisering

Het aantal meldingen discriminatie en radicalisering is ten opzichte van het vorige rapportage jaar gedaald. De Vertrouwensinspecteurs hebben in totaal 5 meldingen over radicalisering ontvangen, uit het PO, VO en MBO. Bij de meldingen die discriminatie in zich dragen gaat meer dan de helft over discriminatie op grond van ras, gevolgd door discriminatie op grond van geloof (36%).

Meld-, overleg- en aangifteplicht bij zedenmisdrijf

In het geval van een vermoeden van seksueel misbruik (zedenmisdrijf) geldt in een aantal gevallen de meld-, overleg- en aangifteplicht. In de verschillende wetsartikelen van de onderwijswetten rond de meld- en overlegplicht in het onderwijs worden drie belangrijke kenmerken van een zedenmisdrijf genoemd:

- Het moet gaan om een redelijk vermoeden van een misdrijf tegen de zeden;
- De dader is een met taken belast persoon (bijvoorbeeld een leraar) van de school of instelling;
- Het slachtoffer is een minderjarige leerling of een minderjarige student van de school of instelling.

Voor het begrip zedenmisdrijf geldt de definitie uit het Wetboek van strafrecht (Titel XIV: 'misdrijven tegen de zeden'). Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan: een leraar die een seksuele relatie met een minderjarige leerling heeft, een leraar die leerlingen op een ongepaste wijze aanraakt of een leraar die een leerling via sms'jes benadert met als uiteindelijk doel het maken van een seksueel contact ('grooming'). Dit zijn allemaal strafbare feiten.

Meldplicht bij kennis van zedenmisdrijf

Als een medewerker op enigerlei wijze bekend is geworden met een mogelijk zedenmisdrijf met kenmerken zoals die hierboven zijn beschreven, moet hij of zij dit onverwijld melden bij het schoolbestuur, dit heet de meldplicht. Het is niet voldoende om een tussenpersoon te informeren, zoals bijvoorbeeld een lid van de schoolleiding of een vertrouwenspersoon.

De meldplicht geldt voor alle met taken belaste personen op een school of instelling.

Zelfs voor interne vertrouwenspersonen die binnen hun functie informatie krijgen over mogelijk zedenmisdrijf.

Geen enkele medewerker kan zich in dit soort gevallen beroepen op de geheimhoudingsplicht, tenzij er sprake is van een medisch beroepsgeheim.

Overlegplicht schoolbestuur met vertrouwensinspecteur

Als een bevoegd gezag van een school (het schoolbestuur) of instelling op enigerlei wijze bekend is geworden met een mogelijk zedenmisdrijf met de kenmerken zoals eerder beschreven, dan moet zij direct in overleg treden met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs. We noemen dit de overlegplicht. De vertrouwensinspecteur stelt in overleg met het schoolbestuur vast of er op grond van de op dat moment bekende feiten, sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

Aangifteplicht

Als er door schoolbestuur en vertrouwensinspecteur gezamenlijk of alleen door de vertrouwensinspecteur geconcludeerd wordt dat er sprake is van een redelijk vermoeden van een zedenmisdrijf, dan is het schoolbestuur verplicht hiervan direct aangifte te doen bij de politie.

Zelfs als de betrokkenen hierover hun bedenkingen hebben. Het schoolbestuur informeert de betrokkenen, zowel het slachtoffer als dader, als tot aangifte wordt overgegaan. Dit is wettelijk voorgeschreven.

Geén aangifteplicht vertrouwensinspecteurs

De vertrouwensinspecteurs zelf zijn vrijgesteld van de verplichting om aangifte te doen van een misdrijf tegen de zeden. Zij zijn wettelijk verplicht geheim te houden wat leerlingen, ouders of personeelsleden van een school hun toevertrouwen ten aanzien van mogelijke zedenmisdrijven. Meldingen rond seksueel misbruik of seksuele intimidatie vallen onder deze bijzondere geheimhoudingsplicht. Deze worden nooit overgedragen aan een collega die géén vertrouwensinspecteur is.

Meldingen Primair Onderwijs

Tabel

Totaal aantal meldingen vertrouwensinspectie voor het primair onderwijs in de periode 2013/2014–2015/2016

Meldingen Schooljaar	Seksueel misbruik (SM)	Waarvan SM met taken belaste personen	Seksuele intimidatie (SI)	Waarvan SI met taken belaste personen	Psychisch geweld*	Fysiek geweld	Discriminatie	Radicalisering	overig	Totaal:
2013/2014	32	NB	142	NB	708 (waarvan 58% pesten)	359	15	1	59	1316
2014/2015	36	10 (=27,8%)	119	NB	647 (waarvan 58% pesten)	265	28	3	27	1125
2015/2016	26	15 (=57,7%)	105	26 (=24,8%)	569 (waarvan 57% pesten)	342	17	2	25	1086

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2016

In 2015/2016 is het aantal meldingen in bijna alle categorieën waarin vertrouwensinspecteurs meldingen registreren, afgenomen. Dit geldt helaas niet voor de meldingen die over fysiek geweld gaan, dit aantal is fors toegenomen. Het valt ons op dat we vooral veel meldingen van mishandeling binnenkrijgen. Een op de drie meldingen fysiek geweld wordt door de vertrouwensinspecteur in deze rubriek geregistreerd. Ook noteren we in deze rubriek regelmatig pesten in relatie tot fysiek geweld. Uit de contacten met melders destilleren wij het beeld dat in een aantal gevallen langdurige situaties op scholen rond pesten, die niet goed opgelost worden, kunnen uitmonden in fysiek geweld zoals vechtpartijen. Ook zijn soms ouders bij incidenten in en rond de school betrokken. We zien dat weliswaar het aantal meldingen in de categorie psychisch geweld is gedaald, maar dat het aandeel van het aantal meldingen die gaan over vormen van pesten, zoals grove en langdurige pesterijen, over de afgelopen jaren stabiel en hoog blijft.

Het aantal meldingen in de categorie seksueel misbruik (SM) is ten opzichte van de twee eerdere rapportagejaren gedaald. De meeste meldingen die wij krijgen, gaan over ongewenste hinderlijke aanrakingen (27%). Een op de vijf meldingen handelt over 'ontucht met misbruik gezag' of 'ontucht met een wilsonbekwame'. Dit is lager dan in het vorige rapportagejaar, toen constateerden we dit bij één op de vier dossiers. In dit soort meldingen gaat het altijd om gezagsverhoudingen, (komma) bijvoorbeeld om een leraar die ervan beschuldigd wordt, (komma) seksuele handelingen bij een leerling te hebben gepleegd.

Als we naar alle meldingen rond seksueel misbruik kijken dan zien we dat in meer dan de helft van de gevallen de beschuldigde een met taken belast persoon, zoals een leerkracht of een lid van het niet-onderwijzend personeel, is. Dit is hoger dan in het vorige rapportagejaar, toen rapporteerden wij dit bij iets minder dan één op de drie dossiers seksueel misbruik. Ook het aantal meldingen seksuele intimidatie is voor het tweede achtereenvolgende jaar gedaald. De meeste meldingen (50%) handelen, net als voorgaande jaren, over ongewenste hinderlijke aanrakingen, gevolgd door andere vormen van grensoverschrijdend (non verbaal) gedrag. Bij deze nieuwe meldingen is bij één op de vier dossiers de beschuldigde een met taken belast persoon.

Meldingen Voortgezet Onderwijs

Tabel

Totaal aantal meldingen vertrouwensinspectie voor het voortgezet onderwijs in de periode 2013/2014–2015/2016

Meldingen Schooljaar	Seksueel misbruik (SM)	SM door met taken belaste personen	Seksuele intimidatie (SI)	SI door met taken belast personen	Psychisch geweld*	Fysiek geweld	Discriminatie	Radicalisering	overig	Totaal
2013/2014	39	NB	83	NB	338 (waarvan 44% pesten)	100	0	0	32	592
2014/2015	54	17 (=31,5%)	99	NB	327 (waarvan 43% pesten)	105	15	4	12	616
2015/2016	51	23 (=45,1%)	107	44 (=41,1%)	321 (waarvan 53% pesten)	153	8	1	14	655

*tussen haakjes het percentage pesten ten opzichte van alle meldingen psychisch geweld

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2016

We constateren bij het VO in twee categorieën stijgingen in het aantal nieuwe meldingen, namelijk bij seksuele intimidatie en fysiek geweld.

De grootste stijging zien we bij het aantal nieuwe meldingen fysiek geweld. De meeste meldingen, vier op de tien, gaan evenals vorige jaren over mishandeling, gevolgd door dreiging met (fysiek) geweld.

Bij seksuele intimidatie zien we ook een stijging van het aantal meldingen. De meeste meldingen, namelijk vier op de tien, komen binnen over ongewenste hinderlijke aanrakingen, gevolgd door ongewenst gedrag via de sociale media (ongeveer een op de drie meldingen). Uitsluitend bij de sector VO zien we over de afgelopen drie jaren een beperkte toename van het aantal meldingen van seksuele intimidatie via de sociale media. Bij de andere sectoren is namelijk sprake van een daling van het aantal meldingen.

Verder valt op dat bij vier op de tien meldingen in de categorie seksuele intimidatie de beschuldigde een met taken belast persoon is. Dit is hoger dan in de sectoren PO en SO. In ongeveer 10% van de meldingen seksuele intimidatie gaat een van de betrokkenen (bevoegd gezag, ouders of de leerling zelf) over tot een aangifte.

In de categorieën seksueel misbruik en psychisch geweld zien we een lichte daling ten opzichte van eerdere rapportagejaren.

Ten opzichte van het vorige rapportagejaar zien we dat het aantal meldingen seksueel misbruik licht is afgenomen. Bij deze meldingen registreren we de aard van de verschillende zedendelicten. Vrijwel alle te onderscheiden delicten worden geregistreerd. De volgende drie worden het meest gemeld: 'ontucht met misbruik gezag', gevolgd door 'aanranding' en 'verkrachting'. Bij bijna de helft van de meldingen seksueel misbruik is de beschuldigde een met taken belast persoon. Bij iets meer dan vier op de tien meldingen seksueel misbruik gaat een van de betrokkenen (bevoegd gezag, ouders of de leerling zelf) over tot een aangifte.

Het aantal meldingen in de categorie psychisch geweld is voor het tweede opeenvolgende jaar licht gedaald. Wel valt op dat het aantal meldingen rond pesten in deze categorie is toegenomen, iets meer dan de helft van de meldingen gaat bijvoorbeeld over grove en langdurige pesterijen. Naast pesten registreren wij, net zoals in eerdere rapportagejaren, vaak meldingen over dreiging en beledigen.

Meldingen Speciaal Onderwijs

Tabel

Aantal meldingen vertrouwensinspectie voor het (voortgezet) speciaal onderwijs in de periode 2013/2014–2015/2016

Melding	Schooljaar	Seksueel misbruik (SM)	SM door met taken belaste personen	Seksuele intimidatie	SI door met taken belaste personen	Psychisch geweld *	Fysiek geweld	Discriminatie	Radicalisering	overig	Totaal
2013/2014	10	NB		14	NB	61 (waarvan 28% pesten)	68	1	0	13	167
2014/2015	10	2 (=20%)		20	NB	59 (waarvan 36% pesten)	47	0	0	4	140
2015/2016	18	7 (=38,9%)		17	4 (=23,5%)	52 (waarvan 52% pesten)	65	2	0	5	159

*tussen haakjes het percentage pesten ten opzichte van alle meldingen psychisch geweld

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2016

In 2015/2016 is het aantal meldingen psychisch geweld afgenomen. We zien wel dat binnen deze categorie het aantal meldingen die over pesten gaan, behoorlijk zijn toegenomen en inmiddels meer dan de helft van het aantal meldingen in deze categorie betreft. Het gaat dan bijvoorbeeld om grove en langdurige pesterijen.

Bij fysiek geweld constateren we dat het aantal meldingen weer rond het aantal van schooljaar 2013/2014 zit. Vaak gaat het bij fysiek geweld om bijvoorbeeld grove en ernstige mishandeling. Het valt ons op dat we vooral veel meldingen van mishandeling binnenkrijgen. Een op de drie meldingen fysiek geweld wordt door de vertrouwensinspecteur geïdentificeerd als zware mishandeling.

Het aantal meldingen over seksueel misbruik is bijna verdubbeld als we het vergelijken met de aantallen die we in de voorgaande jaren registreerden. Bij seksueel misbruik gaat het altijd om een strafbaar feit. Bij 4 op de 10 meldingen seksueel misbruik is de beschuldigde een met taken belast persoon (zoals bijvoorbeeld een leraar of onderwijsassistent). Dit jaar is de categorie 'ontucht met misbruik gezag of met wilsonbekwame' in 3 op de 10 meldingen genoteerd. Dit is hoger dan de voorgaande rapportage jaren. Wat ons verder opvalt is dat in tweederde van het aantal meldingen het gaat om een melding uit het voortgezet speciaal onderwijs, waarbij het bij 4 op de 10 gevallen handelt om seksueel geweld tussen leerlingen.

Het aantal meldingen seksuele intimidatie is weer gedaald ten opzichte van het vorige rapportagejaar. Meer dan de helft van de meldingen wordt geregistreerd in de categorie ongewenste hinderlijke aanrakingen. Dit is een stijging ten opzichte van het vorige rapportagejaar. Bij een op de vier meldingen seksuele intimidatie is de beschuldigde een met taken belast persoon.

In algemene zin willen we van scholen in het speciaal onderwijs aandacht vragen voor de incidenten op het terrein van grensoverschrijdend fysiek geweld, zoals grove en ernstige mishandeling, tussen opgroeiende jongeren. Waarbij we speciaal aandacht willen vragen voor seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen jongeren.

Meldingen Middelbaar Beroepsonderwijs

Tabel

Aantal meldingen vertrouwensinspectie voor het middelbaar beroepsonderwijs in de periode 2013/2014 – 2015/2016

Meldingen Schooljaar	Seksueel misbruik (SM)	SM door met taken belaste personen	Seksuele intimidatie	SI door met taken belaste personen	Psychisch geweld*	Fysiek geweld	Discriminatie	Radicalisering	Overig	Totaal
2013/2014	5	NB	7	NB	61 (waarvan 33% pesten)	14	3	1	3	94
2014/2015	10	2 (=20%)	15	NB	64 (waarvan 27 % pesten)	9	9	3	5	115
2015/2016	7	3 (= 42,9%)	5	3 (=60%)	34 (waarvan 39% pesten)	9	1	2	0	58

*tussen haakjes het percentage pesten ten opzichte van alle meldingen psychisch geweld

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2016

Over het MBO zijn bij de vertrouwensinspecteurs beduidend minder meldingen binnengekomen dan in de voorgaande jaren. Vooral de daling in de categorie psychisch geweld is opvallend. Het aandeel van het aantal meldingen binnen deze categorie is echter wel toegenomen. Gezien het beperkte aantal meldingen is het voor de overige rubrieken niet mogelijk goed te duiden of er hier sprake is van een trendbreuk.

Meldingen Hoger Onderwijs

Tabel

Aantal meldingen vertrouwensinspectie voor het Hoger Onderwijs in de periode 2013/2014–2015/2016

Meldingen Schooljaar	Seksueel misbruik (SM)	SM door met taken belaste personen	Seksuele intimidatie (SI)	SI door met taken belaste personen	Psychisch geweld	Fysiek geweld	Discriminatie	Radicalisering	overig	Totaal
2013/2014	0	NB	3	NB	6	2	2	0	0	13
2014/2015	2	NB	1	NB	1	0	0	0	0	4
2015/2016	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2016

De vertrouwensinspecteurs ontvangen ook meldingen uit deze sector. Het gaat in verhouding tot de andere sectoren om een gering aantal meldingen. Om deze reden is het niet mogelijk om valide uitspraken te doen over een toe- en/of afname van het aantal meldingen.